

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלישלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר
מי נמוזה – תרצ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו

קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאלדמאן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה,

ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראָסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובנם מנחם מענדל

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית,

ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

הרי ההשגה וההתפעלות מוסיף כח בהנה"א שיוכל להתגבר על הנה"ב ולפעול בו איזה התעוררות, כי ההתבוננות באה בלבושי השגה, דגם שכל הנה"ב יכול להבין ג"כ אפס קצהו, והיינו דכללות ההשגה האלקית שמשגיג הנה"א און וואָס באַ איהם לייגט זיך דער ענין גוט בהנחה טובה במוחו ובשכלו האנושי, הרי זה פועל ביטול כללי בהנה"ב, אַז דער נה"ב פֿאַלט אָפּ פון זיינע חומרות. וכמו עד"מ איש פשוט וגם המלוכלך ברפש וריחו רע כשמכניסין אותו בהיכל מלך המלא חכמים גדולים שרים ורוזנים ה"ה מתבטל בכל מציאותו לגמרי מכל וכל. אמנם כ"ז הוא כאשר ההתעסקות בהתבוננות האלקי הוא אדעתי דנפשי, שהנה"א הוא כחו אתו עמו להתבונן בכי טוב ובמילא הוא מתעורר בהתעוררות טובה ופועל גם בהנה"ב, אבל כאשר הנה"ב סובב ומקיף את הנה"א ומטמא את השמנים שבהמשכן ומקדש שבכל אחד ואחד, והיינו דכאשר הנה"ב מסית ומדיח את האדם שלימוד התורה וקיום המצות יהי בשביל איזה פני, והיצה"ר מעורר בהאדם מדת הגאווה והישות, ומקרר את האדם בקיום המצות, והיינו דהנה"ב ג"כ מסכים על תומ"צ, נאָר וואָס פֿאַר אַ תומ"צ, תורה וואָס מאַכט פֿאַר אַ מציאות יש וגסה"ר, וקיום המצות בקרירות בדרך מצות אנשים מלומדה⁵⁰, אז הנה גם אם מתבונן בענין אלקי ומבינו היטיב הנה התבוננות זו לא תפעול שום הטבה בהנה"ב ובדברים לא יוסר עבד⁵¹, וצריכים לרדותו במקל כאמרז"ל (ברכות ד"ה ע"א) לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר ופרש"י שיעשה מלחמה עם יצה"ר, וכמ"ש בסש"ב פכ"ט⁵² לומר לו אתה רע ורשע ומשוקץ ומתועב ומנוול כו"ס⁵³ ככל השמות שקראו לו חז"ל באמת עד מתי תסתיר כו"ס⁵⁴. וזהו מי כמוכה באלים ה', דע"י ההתעוררות פנימי דעצם הנשמה שהוא שם ע"ב שזהו בחי' נאדר בקדש, בחי' איתן שבנשמה, כמ"ש במ"א⁵⁵, שזהו עצם השרש דכח דמס"נ, הנה אז יכולים לנצח גם את הלעו"ז והמנגד היותר חזק. וזהו מי כמוכה באלים ה', דע"י הנאדר בקדש שהוא עצם השרש דיחידה, הנה עי"ז הוא אמיתת הענין דמי כמוכה באלים הוי', שמשברים את המנגד, ועי"ז נורא תהלות הוא התגלות העצמות ית', ואז עושה פלא, הנה משלימים הכוונה דגם בעשי' הגשמית יהי' הגילוי דבחי' פלא.

בס"ד, ש"פ מקץ, ש"ח רצ"ב

מ"י כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקדש, נורא תהילות עשה פלא², ופי' רש"י באלים בחזקים כמו (יחזקאל יז³) ואת אילי הארץ לקח, (תהלים כב⁴) אילותי לעזרתי חושה. נורא תהלות, יראוי מלהגיד תהלותיו פן ימעטו כמ"ש (שם⁵) לך דומי' תהלה. והיינו דנורא תהלות ועשה פלא בשבירת המנגדים החזקים הוא ע"י מי כמוכה באלים הוי'. וזהו מי כמוכה באלים הוי' כו' נורא תהלות עשה פלא. אמנם זהו בתנאי כאשר מי כמוכה נאדר בקדש. וצ"ל מהו קדש ומהו נאדר בקדש, שזהו אדירת הקדש, אשר אז הוא אמיתת הענין דמי כמוכה באלים הוי' להיות נורא תהלות עשה פלא. אך הענין הוא דהנה צ"ל מהו כפל הענין מי כמוכה באלים ה', מי כמוכה נאדר בקדש, דמשמע מזה דיכול להיות הענין דמי כמוכה באלים ה' ואינו נאדר בקדש, וצ"ל מהו קדש, ומהו האדירות דקדש, וכאשר הוא נאדר בקדש, אז הוא אמיתת הענין של מי כמוכה באלים ה'. דהנה האותיות הראשונות של הד' תיבות מי כמוכה באלים הוי', הם הד' אותיות של שם הקדוש מכב"י ומספר האותיות שעולה ע"ב, שהוא שם ע"ב, ובנשמה הוא עצם השרש דיחידה שמתאחד ביחיד, שרש ועצם הכח דמס"נ, ושם זה עם השם היוצא מפסוק⁶ לישועתך קויתי הוי', היו כתובים במקלו של יעקב כדאי' בשל"ה⁷ בענין כי במקלי עברתי את הירדן הוזה⁸, מקובל בידינו דבפסוק זה יש שמות גדולים כ"י ב"מ הוא שם מכב"י שעולה ע"ב היוצא מפסוק מי כמוכה באלים ה', קל"י שם היוצא מפסוק לישועתך קויתי הוי'. ובשם זה דמי כמוכה באלים ה' נצח מתתיהו כה"ג ובניו

1) המאמר מיוסד על ד"ה ויולך ה' עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שע ואילך). שהוא מיוסד על ד"ה כי במקלי תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' רלב ואילך). וראה עוד מאמרים המיוסדים על ד"ה הנ"ל עטר"ת: ד"ה הנ"ל תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' רלו ואילך). ד"ה מי כמוכה תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' פט ואילך). וראה לקמן הערה 33.

2) בשלח טו, יא.

3) פסוק יג.

4) פסוק כ.

5) תהלים סה, ב.

6) ויחי מט, יח.

7) רצה, א. וראה אוה"ת וישלח רלג, א. בשלח ע' תקנא ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תשסה. סה"מ תשי"ד ע' 179. לקו"ש חט"ו ע' 275. ד"ה נר חנוכה תשל"ג (סה"מ תשל"ג ע' 305 ואילך).

8) וישלח לב, יא.

50) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב).

51) משלי כט, יט.

52) לז, א.

53) בתניא שם: וכו'.

54) עכ"ל בתניא שם.

55) ראה סה"מ עטר"ת ע' תריב. ד"ה ראה אנכי שנה זו (תרצ"ב). וש"נ.

הוא בהעולם שהוא גוף גדול⁴⁴, וכדאי⁴⁵ באדר⁴⁶ שהאדם הוא עולם קטן⁴⁶, והעולם הוא גוף גדול, ואנו רואין שהעולם חי, ואנו יודעים שיש בו חיות אלקי המחי אותו, אבל כל מה שאנו יודעים בעצמינו ובהעולם הוא רק ידיעת המציאות ולא המהות כלל, וטעם הדבר הוא לפי שכללות ההתהוות הוא בבחי' התחדשות. וזהו המחודש בטובו כו' דלא מיבעי גוף הנבראי אלא גם חיות הנבראים שהוא בחי' ממכ"ע הוא בבחי' התחדשות.

אמנם ארון הנפלאות, הנה נפלאות הוא בחי' סוכ"ע. דהנה אור הממכ"ע הוא בא בסדר והדרגה עליון ותחתון³⁶, שהסדר בזה הוא שחיצוניות העליון נעשה פנימיות אל התחתון⁴⁷, וכמו⁴⁸ כחות הגלויים שבנפש שמשתל' זמ"ז, אבל סוכ"ע הוא המשכה שלא בסדר והדרגה, וכמו⁴⁸ כחות הנעלמים שבנפש שאינם משתלשלים זמ"ז רק כולם נמשכים מעצמות הנפש, ולכן יכולים להיות בגילוי כולם כאחד, וכל כח הוא בבחי' תוקף האור כמו מצד העצמות, וכמו"כ הוא בבחי' סוכ"ע שזהו שנמשכים מבחי' עצמות אוא"ס שהן בבחי' תוקף האור והגילוי, ולכן בחי' סוכ"ע הוא למעלה מבחי' התלבשות בעולמות רק בבחי' מקיף לבד, ונקרא נפלאות שהן בחי' פלא שהוא מכוסה ונעלם, דממכ"ע הוא בחי' גילוי, אבל סוכ"ע הוא בחי' מכוסה. אמנם אומרו ארון הנפלאות הוא כמו עשה פלא, שגם בחי' פלא שהוא סוכ"ע הוא בחי' עשי' לגבי עצמותו, והיינו דג"ז הוא באין ערוך לגבי עצמותו ית', שהרי גם סוכ"ע הוא רק בחי' אור וגילוי מן העצמות והוא בבחי' סוכב ומקיף על העולמות עכ"פ, א"כ הרי שייך בזה ענין הידיעה וההשגה, אבל עצמות א"ס ב"ה הוא שאינו מושג כלל בשום השגה, וכמאמר⁴⁹ לית מח' תפיסא בך כלל, דאינו שייך שם השגה כלל. וזהו נורא תהלות שיראים להללו, דהילול ושבח שייך במקום ששייך השגה, אבל עצמות א"ס שאינו שייך שם השגה כלל ה"ה נורא תהלות שיראים להללו. וזהו קישור וחיבור הג' ענינים נורא תהלות ארון הנפלאות המחודש בטובו כו', דהמחודש בטובו הוא בחי' ממכ"ע שהם העולמו' ונבראי' דעלמין דאתגליין שזהו בבחי' התחדשות, וארון הנפלאות הוא בבחי' סוכ"ע שנתהוו מזה עולמות שהן בבחי' פלא והן עלמין סתימין דלא אתגליין, וגם זה הוא בחי' עשי' לגבי עצמות א"ס, שעז"א נורא תהלות שיראים להללו. והנה בעמדו בתפלה שהוא הזמן דעת רצון למעלה ומתבונן בכל זה בהעמקת הדעת או בהתבוננות אחרת,

את היונים⁹, דידוע דכל המלחמה הלזו היתה מלחמה רוחניות¹⁰, דכל כוונתם של היונים במלחמתם הוא ר"ל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך¹¹, והיינו דהמלחמה של היונים הי' נגד ב' דברים, הא' נגד תורת הוי', שזהו להשכיחם תורתך, מאכעץ ר"ל פארגעסען אַז עס איז תורת הוי', והב' נגד המצות שהם חוקים, שזהו להעבירם מחוקי רצונך, ר"ל אַרָאָפּ נעמען דעם צובונד פון אַ מצוה¹². והיינו דגם היונים הודו דתורה ומצות צריכים ללמוד ולקיים, דיונים הם אוהבי חכמה ובעלי דעה, ולזאת הנה גם הם אומרים שתורה ומצות הם טוב ובלעדם אי אפשר להיות, אבל איזה תורה ומצות אומרים היונים שהם טוב, התורה שהיא באה משכל האנושי, והמצות שהם יושר המדות וההנהגה עפ"י ההבנה האנושית, אבל תורת הוי' ומצות ה' בזה היונים הם לוחמים. ובאמת הנה אמיתת ענין לימוד התורה הרי אין ענינה רק העסק בידיעת ההלכה והשגת הסוגיא בלבד, כ"א עיקר ההתעסקות צ"ל שיהיו לבו ומוחו משועבדים אל התורה ואל נותן התורה¹³, דאז הנה הגם דתורה נתנה בשכל אנושי, הנה לבד זאת וואָס ער הערט בשכלו ווי דאָס איז חכמתו ורצונו ית', נאָר עס איז אים מאיר דער אלקות פון דער תורה¹⁴, וכל דבר הלכה וסוגיא שלומד צריך לפעול בו חקיקה בלבו ובמוחו בהבנת דבר ה', ובזיכון מדותיו להיות באהבה ובשמחה על הקירוב שלמעלה שלומד תורתו ית', וביראה ושפלות על מעמדו ומצבו בהעדר יראת שמים אמיתי. והיינו שפועל ב' תנועות כא', דער געשמאָק פון דעם קירוב צו תורה, און די מרירות פון זיין מעמד ומצב וואָס ער איז אַ מרוחק פון אלקות. דכל זה בא אחר הנחת היסוד האמיתי שהו"ע הביטול, וכמ"ש (דברים ל יב) לא בשמים היא וגו' ולא¹⁵ מעבר לים היא וגו' ואמרז"ל (עירובין נ"ה ע"א) רבא אמר לא תמצא במי שמגביה דעתו עלי' כשמים, שמים מקיף את הארץ, ומי שמגביה דעתו על התורה, אַז ער זאָגט זיינע דעות אין תורה, און איז מפרש די ענינים פון תורה ווי ער פאָרשטייט או כמו שהוא חפץ להבין, באַ דעם איז ניט פאָראַן קיין תורה, ולא תמצא במי

(9) ראה של"ה רנט, א.

(10) ראה ד"ה נר חנוכה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קמג). ועם הוספות וכו' — ד"ה הנ"ל תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' צו ואילך). ד"ה ואתה ברחמין הרבים תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' קעג ואילך). אר"א צדקת פרונו תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' 115 ואילך). ד"ה מאי חנוכה תש"א (סה"מ תש"א ס"ע 59 ואילך). ד"ה הנ"ל בסה"מ אידיש ע' 185. ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' יט ואילך. בהוצאה החדשה — ע' קסד ואילך). לקו"ש ח"ג ע' 815 ואילך.

(11) נוסח הודאת "ועל הנסים" דחנוכה.

(12) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.

(13) ראה ב"ה לטור או"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר). וראה לקו"ש חט"ו ע' 3 ואילך. וראה

גם ד"ה אז ישיר שנה זו (תרצ"ב).

(14) כ"ה בהעתקה. בכי"ק: וואָס אין תורה.

(15) שם, יג.

(44) מורה נבוכים ח"א פ"ב. והוא מובן ג"כ ממ"ש במקומות שצויינו בהערות 45-46.

(45) פל"א. וראה קה"ר פ"א, ד. זהר ח"א קלד, ב. מורה נבוכים שם. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך.

(46) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תיקון סט (ק, ב. קא, א).

(47) ראה עץ חיים שער יד (שער או"א) פ"ט. תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, א). לקו"ת שלח מא, ג. ובכ"מ.

(48) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפו ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקכא. ועוד.

(49) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

אי אפשר לומר שהיש הי' כלול בהאין ויצא מן ההעלם אל הגילוי. וכמו³⁷ הארי' הגשמי שלמטה הרי שרשו הוא מבחי' פני ארי' שבמרכבה העליונה³⁸, ושרש שרשו מבחי' חסד דאצי' שנק' ג"כ בשם ארי', ולמעלה גבוה יותר בחי' חכ' וכתר שנקראים בשם ארי'³⁹, הנה גוף גשם חומר הארי' הרי ודאי הוא בבחי' התחדשות ממש, שהרי לא הי' מקודם ונתחדש מאין ליש, אך גם נפש הארי' שהוא בדרך השתל' משרשו ומקורו, והיינו דמקורו של נפש הארי' שלמטה הוא מבחי' פני ארי' שבמרכבה, ולהיות שבחי' פני ארי' שבמרכבה הוא בבחי' גבורה, היינו בבחי' רשפי אש התשוקה והצמאון לאלקות שעי"ז נושא את הכסא⁴⁰, והוא מנושא מהכסא⁴⁰, הנה מזה משתלשל נפש הארי' שלמטה שהוא בגבורות קשות, הנה לבד זאת מה שהארי' שלמטה הוא טורף ודורס שזהו גשמי ממש באין ערוך כלל לגבי בחי' רוחני' הגבורו' שבמקורו, הנה לבד זאת הרי גם נפשו הרוחנית כמו שהיא למטה הוא גשמי ממש לגבי שרשו בעולם העשי' וכ"ש לגבי בחי' פני ארי' שבמרכבה דיצי' ובריא'. וכמו"כ הוא בכל נברא שלמטה גם החיות שלהם שהוא בבחי' השתל' אין זה בבחי' ערך ממש לגבי שרשם ומקורם הרוחני, דהחיות שלמטה הוא באין ערוך גם לגבי עשי' הרוחני', וכן בבי"ע הרוחני' הנה גבוה מעל גבוה⁴¹ הרי כל מדרי' שלמטה היא באין ערוך לגבי המדרי' שבעולם העליון, ולכן הרי כל המדרי' הן כמשל זה לגבי זה, והיינו שהן באין ערוך, וכש"כ לגבי שרשם באצי' שהוא באין ערוך לגמרי. וטעם הדבר הוא לפי דרש התהוותם הוא בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא⁴². ולכן הנה גם החיות פרטי שבכל נברא ונברא הוא מוסתר ונעלם מהם שנודע רק מציאותו ולא מהותו, וכמו האדם שמרגיש שיש בו חיות המחי' אותו, וחיות זה הוא המבין ומשיג וחושב, והוא הרוואה שומע ומדבר, וכה"ג בכל הכחות דהכל הוא מהנפש, שהרי בצאת הנפש מהגוף אינו מבין ומשיג ואינו רואה כו' ושב והי' לעפר, הרי האדם מרגיש את חיות הנפש, ומ"מ הנה מהות הנפש אינו יודע כלל, ואפילו כחות הנפש אין אנו יודעים מהותם, וכל ידיעתינו בהנפש וכחותיו הוא רק במציאותם ולא במהותם⁴³. וכן

37 ראה סה"מ תרכ"ז ע' צח ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' צד ואילך. ע' קנו ואילך. המשך מים רבים תרלו"ו פקנה"ה ואילך. סה"מ תרס"ד (קה"ת, תשנ"ד) ע' קלו ואילך. תרצ"ז ע' 224 ואילך.
38 טעמי המצות להרחי"ו פ' ויקרא (ד"ה מצות קרבנות). וראה אור החיים עה"ת אחרי יז, יד. ועוד.

39 ראה מאורי אור מערכת א אות קא. אוה"ת שבועות ע' רכא.

40 ראה שמור"ר ספכ"ג. בחי' תרומה כה, י. תו"א יתרו עא, סע"א ואילך. עב, ד ואילך.

41 ע"פ קהלת ה, ז.

42 ראה ד"ה איתא בסוף ברכות כו' שנה זו (תרצ"ב). וש"נ.

43 ראה לקו"ת ואתחנן ו, סע"א ואילך. סה"מ להצ"צ מה, ב. ובכ"מ. וראה גם ד"ה באתי לגני שנה זו (תרצ"ב).

שמרחיב עלי' לכו כים¹⁶, היינו במי שאומר דדבר זה נראה לו בשכלו והוא חפץ בזה, ודבר זה אינו חפץ. ור' יוחנן אמר לא תמצא בגסי הרוח, דמי שטבעו שהוא גסה"ר אינו שייך לתורה, וגם אם למד תורה הרי אינו יודע את התורה כי לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרנים עם התורה. דהנה ר' יוחנן אמר (אבות פ"ב מ"ט¹⁷) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת, שזהו תכלית הכוונה דירידת הנשמה למטה להאיר העולם באור תורה, והכל מחוייבים בלימוד התורה, וע"ז באה הנשמה כמה פעמים בגלגול ר"ל¹⁸, אמנם מי שהוא גס הרוח ובהרחבת הלב במציאות יש, גם אם לומד תורה הרי אין אור התורה מאיר בו, כ"א צ"ל בחי' ביטול דוקא שיהי' בטל לאלקות ובטל לחכמתו ורצונו ית' דאז הוא נעשה כלי לאור התורה.

והנה כשם שהוא בענין לימוד התורה, הרי עיקר ההתעסקות צ"ל בשעבוד המוח והלב אל התורה ונותן התורה ית', דלא זו בלבד מה שמבין ורוא' בשכלו שהדבר שכל וחכמה שבתורה הגם שהיא מלובשה בשכל אנושי הנה גם בזה נראה וניכר הפלאות שכל האלקי, כי אם עוד זאת שנרגש בנפשו שזהו חכמתו ורצונו ית', אשר בכדי להגיע לזה הוא רק ע"י הביטול שמבטל א"ע לגמרי מכל וכל, והיינו ע"י ההנחה שמניח א"ע ואת רצונותיו, אַז ער גייט אַוועק פון זיך פון אייגענע פאַרשטאַנדען און פון אייגענע רצונות, אז דוקא נעשה כלי דאור התורה מאיר בו, הנה כמו"כ הוא גם בענין המצות, שהעיקר הוא הקבלת עול מלכות שמים והיראת שמים שבקיום המצות. דהנה במצות הרי יש בזה כמה חלוקי מדריגות, משפטים עדות וחוקים¹⁹, אשר בכללותם הם ב' מדריגות²⁰, מצות שיש עליהם טעם שהם משפטים ועדות בכלל, דיש עליהם טעם המחייב עשיית וקיום המצוה, ומצות שאין עליהם טעם שהם נקראי' חוקים²¹, דמצד השכל האנושי הרי יש הפרש באופן קיומם, דמצות שיש עליהם טעם, הרי קיומם הוא בענג יותר מכמו לקיים המצות שאין עליהם טעם, וא"כ הנה המקיים מצות החוקים באהבה ושמחה כמו שמקיים המצות שיש עליהם טעם הוא בעל מדריגה. אבל באמת אינו כן אלא אדרבא עיקר המעלה והמדריגה הוא לקיים המצות שיש עליהם טעם בקבלת עול אמיתי ופנימי כמו שמקיים מצות שאין עליהם טעם²², להיות דעיקר ענין קיום המצוה הוא מפני

16 בעירובין שם: ולא תמצא במי שמרחיב דעתו עלי' כים.

17 בפרקי אבות שבסידור אדמו"ר הזקן — משנה ח.

18 ראה שער הגלגולים הקדמה יא. טז. הלי' תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן פ"א ס"ד. תניא אגה"ק רסכ"ט.

19 ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 51 ואילך. ס"ע 90 ואילך. תש"ב ע' 115 ואילך. מקומות שצויינו בהערה 22. ובכ"מ.

20 ראה גם סה"מ תש"ב שם.

21 ראה רמב"ם סוף הלי' מעילה. ובכ"מ.

22 ראה סה"מ תר"ץ, תש"א וסה"מ מלוקט שם. סה"מ אידיש שם. סה"מ תרפ"ו ע' ג.

תרפ"ז ע' רג. ד"ה למען דעת תר"ץ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א).

כל תכלית העבודה לנצח את הנה"ב. דהנה כתיב²⁹ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ואמרז"ל³⁰ בתוכו לא נא' אלא בתוכם בתוך כאו"א, דכאו"א מישראל הנה הוא מכון לשבתו ית', ויצרו של אדם מתגבר עליו בכ"י לטמאו ולהחטיאו, וע"י התעוררות פנימי בכח דמס"נ מנצחים את המלחמה.

והענין הוא, דהנה אי' בזהר³¹ שעת צלותא שעת קרבא, דהעבודה דתפלה הוא זמן מסוגל ללחום עם הנה"ב ולנצחו, והוא ע"י ההתעסקות בהתבוננות אלקי שעי"ז מתגבר הנה"א ומכריע את הנה"ב לשמוע ולהבין ענין אלקי עד שגם הנה"ב מתעורר להתפעל מהשגה אלקית, וכאשר הנה"ב מתחיל להתעורר, והיינו דכאשר מקבל גם מעט מההשגה דענין אלקי, הנה מעט אור אלקי דוחה הרבה מחשך הנה"ב³², וע"י ריבוי שקידה בהעבודה דתפלה אדעתי' דנפשי', לראות ולהסתכל בעניני עצמו בפרטי מדותיו הרעים או גם הלא טובים, הנה מברר ומזכך מדותיו הטבעיים, ומזמן לזמן מוסיף ועולה מדרגא לדרגא, עד אשר פועל ישועות בנפשו ובחלקו בעולם. וביאור הענין הוא³³, דהנה אנו אומרים בסיום דברכת יוצר, נורא תהלות, אדון הנפלאות, המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, וצ"ל קישור וחיבור ג' הענינים זה עם זה. והנה המחדש בטובו הוא שהתהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות, דזהו פירוש המלות בכל יום תמיד מע"ב, דכשם שבתחלת הבריאה הוא התחדשות גמורה, בריאה יש מאין, כן הוא תמיד שהחיות מתחדש³⁴, להיות דכללות ענין התהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות, דאינו כמו בהשתל' עו"ע³⁵, דבהשתל' עו"ע הרי העלול הוא כלול בעילתו, ובא מן ההעלם אל הגילוי, שאינו בבחי' התחדשות כלל, אבל בהתהוות העולמות אינו כן, אלא שהוא בהתחדשות, בריאה יש מאין³⁶, שהרי

(29) תרומה כה, ח.

(30) כ"ה בשם "רו"ל" בלקו"ת נשא כ, סע"ב. — ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א, רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב, שכו, ב.

(31) כ"ה בשם הזהר בלקו"ת בלק עב, א. ר"פ תצא (לד, ג, לה, ג). ובכ"מ. וראה זח"ג רמג, א (ברע"מ).

(32) ראה תניא פי"ב (יז, א).

(33) הבא לקמן — מיוסד על ד"ה ויולך עטר"ת שבהערה 1 (סה"מ שם ע' שעב ואילך) — שהוא מיוסד על: ד"ה כי במקלי שבהערה 1; ד"ה אשירה לה' בתורת חיים בשלח רלא, ב ואילך (בהוצאה החדשה — קסה, א ואילך), שמיוסד על ד"ה הנ"ל בתו"א בשלח סב, ג ואילך. וראה עוד מאמרים המיוסדים על ד"ה הנ"ל עטר"ת: סה"מ תרפ"א שם. תרפ"ט ע' 47 ואילך. תרצ"ז ע' 192 ואילך. תש"ג ע' 109 ואילך.

(34) ראה סה"מ תרס"ה ע' רלו ואילך. הי"ש"ת ע' 117 ואילך.

(35) ראה לקו"ת דרושים לרי"ה נו, סע"א ואילך. שה"ש מ, ב ואילך. ובכ"מ.

(36) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' אירפד ואילך. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפב ואילך. סה"מ תרל"ד ס"ע ב ואילך.

שזהו רצונו ית', וכמאמר²³ אמר רב לא ניתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות, דצירוף זה ענינו הברור והזיכוך, טאָן דאָס וואָס עס איז שווער, והכוונה גיין נגד הטבעיות והרגילות שלו, דכל מצוה ומצוה צריכים לקיימה כתיקונה בהידור, והוא לידע את פרטי דיני קיום המצוה כהלכתה, ולקיימה בהידור בלי שום מונע ומעכב כלל, טאָן אָט דאָס וואָס עס איז שווער, און גיין נגד הטבעיות, הגם ער איז בטבע אָ קר הנה המצות צריך לקיים בחמימות, און גיין נגד הרגילות שלו, דזהו"ע העבודה דאתכפיא, דעבודה דאתכפיא הוא לשבור את החומריות ולהכניע את הגשמיות, מאַכען דעם גשם פאָר אַ כלי צו אלקות, דזהו רק כאשר קיום המצות הם ביראת שמים²⁴, דמיראה זו בא לאהבת ה', וכמ"ש בסש"ב²⁵ כי המקיימן באמת הוא האוהב את שם הוי' וחפץ לדבקה בו באמת. ובאמת הנה הא בהא תליא, דכשלומד תורה בביטול, שיודע שזהו חכמתו ורצונו ית' ומשעבד מוחו ולבו לנותן התורה ית', אז גם קיום המצות הוא בקבלת עומ"ש, וכאשר הוא י"ש²⁶ ומקיים את המצות באמת, כנ"ל כי המקיימן באמת, אָ ער גייט קעגען זיינע טבעיות און ברעכט זיינע חומריות, והיינו שמשנה את הרגילות שלו הלא טובים, אז הנה גם לימוד התורה שלו הוא כדבעי למהוי'. אמנם היונים כל כוונתם הי' נגד תורת ה' וקיום מצות ה', אויף תורה אָ דאָס איז שכל, און מצות אָ דאָס איז הנהגת²⁷ טובות, זיינען יונים אויך מסכים, והיינו דהתומ"צ וואָס פון זיי ווערט מען אַ מציאות יש וגסה"ר און סוף כל סוף אַ נפרד פון אלקות, אויף דעם זיינען יונים אויך מסכים, דכל מלחמתם הי' והוא נגד אלקות, וכמאמר²⁸ כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, תורה ומצות אָרט זיי ניט, נאָר דעם אלקי ישראל ווילען זיי ניט, וזהו דכל ענינם הוא ר"ל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ואופן מלחמתם הי' שטמאו כל השמנים שהיו בהיכל, שהכניסו דעות זרות בתו'. ובהז' הי' מלחמת מתתיהו כה"ג ובניו בהעבודה פנימיות בכח דמס"נ, וכדאי' במד"ר (שמות פט"ו פיסקא ז') במלכות יון הכל ברחו ממנו ומתתי' הכהן ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה, וברחו מפניהם האוכלוסין של אנטיוכוס ונהרגו כולן. וזהו מי כמוכה באלים ה', שהגם שהלעו"ז והמנגד הוא חזק מאד, אבל כאשר עומדים חזק באמונתו של הקב"ה יכולים לנצח גם את האויב החזק, דמלחמה רוחנית זו הרי ישנה בעבודה בנפש האדם תמיד, וזה

(23) ב"ר פמ"ד, א.

(24) ראה תניא פמ"א.

(25) פ"ד (ח, א).

(26) = ירא שמים.

(27) אוצ"ל: הנהגות.

(28) ראה ירושלמי חגיגה פי"ב ה"ב. מגילת תענית ספ"ב. ב"ר פ"ב, ד. פט"ז, ד. פמ"ד, יז.

ועוד. וראה תו"א וישב ל, א.